

Bojan Podgoršek

Víle jame Vílenice

*Bíli so davni davni revni časi,
ko je v Lokvi, stari kraški vasi,
Marínca mala z materjo živela,
ženico bolno, skrušeno od dela.*

*Bíla je suša, zemlja trda, pusta,
živelí sta težko, iz rok v usta,
Marínca pa se ní pritoževala,
bíla trpežna je kot kraška skala.*

*Nekoč po drva sta odšli v goščavo
čez škraplje, trnje, ostro travo.
Prispeta do globoke kraške jame,
prízor pred breznom jíma díh vzame.*

*Iz jame so se dvígníle meglíce,
v njej víle sojeníce, rojeníce
plesale so nad tlemí kot príkazní,
brez skrívánja, oprezánja, bojazní.*

*Ko ju uzrejo, v brezno brž zbežíjo,
le trí ostanejo in mamí naročíjo:
»Kadar nas vídíjo oči človeške,
kaznujemo ljudi za te pregreške.*

*Pripelji danes leto hčer pred jamo,
pa brez izmikanja, ker te poznamo.
Morda jo sprejmemo v svojo družbo,
če bomo zadovoljne z njeno službo.*

*Še isti hip so sojenice bele
v megleni rosi nekam izpuhtele.
Kaj hitro eno leto se obrne
in mati se z Marinko k jami vrne.*

*Objame in poljubi hčerka mamo
in stopi vsa objokana pred jamo,
kjer vile so z meglico jo ovile
in z njo v temačno brezno se spustile.*

*Globoko spodaj pa prečudno čudo!
Kot da stopila bi na žlahtno rudo,
vsajama koplje v zlatem se sijaju,
draguljih, srebru v tem podzemnem rajju.*

*A hitro so ji sojenice vile
veliko dela v jami naložile.
Pometala je, čistila in prala,
pomivala in dan in noč garala.*

*A slastne hrane je bilo obilo,
za pridno delo sladko poplačilo.
Marinke pa priboljšek ne premami
in milo joka naskrivaj po mami.*

*Zdaj vile niso bile več v dvomu,
da deklica še hrepeni po domu,
da tudi, če plesale so veselo,
srce jih njeno ni za svoje vzelo.*

*Pogledi jim postanejo srditi
In hočejo se je čimprej znebiti.
Ko ravno prala je vilinsko svilo,
izrekle so ji kruto naročilo:*

*»Na hrib Gradišče se odpravi z nami,
kjer grad zaraščeni stoji v osami.
Tri zlata jabolka nam starca siva
ukradla je in jih v gradu skriva.*

*Kot veš in znaš se znajdi in izmakni
ta zlata jabolka, ves grad pretakni,
potem jih brž prinesi v našo jamo,
če še kdaj rada videla bi mamu.«*

*Bile trdno prepričane so vile,
da so gotovo se je iznebile.
Če bo težave druge prebrodila,
jo stara vešča bo ugonobila.*

*Takoj pospremijo jo na Gradišče.
Okó jí grajsko razvalino išče
in ko še nekaj rada bi vprašala,
ozre se, vidi - sama je ostala.*

*»Kako izpeljem naj, kar ni mogoče?«
obupana počene in zajoče.*

*Iz joka jo prijazni stavec zdrami,
se skloni k njej in potreplja po ramí.*

*»Vse naročeno tí boš izpolnila,
če s srcem boš naloge se lotíla.
Tu dam tí žeblje, kruh in olja malo,
vse kdaj prav preide, vse bo pomagalo.«*

*Se za pomoč mu deklica zahvalí.
Zdaj pa naprej, ne bomo več čakalí!
In že stoji pred mostom, kí v grad vodi,
a v jarek lahko pade, kdor tam hodi.*

*Žebljí so z letí čisto preperelí,
na mostu so razmajani vsí delí,
še same deske komaj vkup stojíjo,
najmanjše nove teže ne vzdržíjo.*

*»Vse pride prav,« jí še zvení v glaví
in z žebljí ročno starí most popraví,
Zdaj več ne škriplje, zdaj ní več nemaren,
za njen prehod v grad je čisto varen.*

*Na drugí strani nova spet prepreka
nemoten jí príhod v grad odreka.
Tam težka vrata so porasla z mahom,
z ogromním so zapahnjena zapa hom.*

*Ko nakaplja na suho rjo olje,
zapaš se vda, spustí, vse gre na bolje.
Potrebna ní bila prav močna síla,
skoz grajske duri zlahka je vstopíla.*

*A na dvorišču grajskem iz ograde
trop lačnih psov srdito jo napade.
Še preden pa jo kdo od njih raztrže,
sestradaním zverínam ves kruh vrže.*

*V trenutku planejo psi na gostíjo
in mimo sebe deklíco spustíjo,
po kruhu vsak hlasta, da vse se pení,
noben se več za njen príhod ne mení.*

*Zdaj praví čas je, da hití z dvorišča
in urno se povzgne na vrh stopnišča.
Odškrne tího vrata v sobano,
zatošlo in temačno, a prostrano.*

*Povsod oklepí, sulíce, dva šlema,
v gugalníku pa síva starka drema.
V polmraku res ní dobrega razgleda,
vseeno vsa trí jabolka zagleda.*

*Na psíhí v kotu zlato se bleščíjo
međ vso navlako, staro ropotíjo
in zdí se, kot goreče bí rotíla:
»Daj, vsemí s sabo nas, tí drobna víla.«*

*Pod srajčko svojo jabolka tri skrije,
čeprav na smrt jo strah je čarovnije,
s katero bi jo starka uročila,
če bi se, preden gre, zbudila.*

*Ko na vso moč hiti dol po stopnišču,
za njo se strese grad ob močnem blišču.
Oklepí, sulíce, vse iz sobane
na pod zgrmi, da starka kvíšku plane.*

*»Ni jabolk zlatih!« prebledi v lica.
»Le čakaj se, pokvarjena tatica,
to je tatvina, ne otroška šala,
predrznost to boš zdaj obžalovala.*

*Volčjaki moji, vdane mi zverine,
s čekani sesekljajte jo v drobtine,
potem polizite jih s tal do zadnje!
Kaj čakate, da vam prinesem pladnje?!«*

*Povesili psi uhlje so in repe:
»Ta starka strada nas in večkrat tepe,
potem pa je prišla ta mala vila
in vse do sitega nas nahranila.«*

*Do zadnjega so nekam se poskrili,
z gradu pot prosto deklici pustili.
Že težka grajska vrata je uzrla,
ko je pri njih, so sama se odprla.*

S pestjo spet starka zagrozi preteče:

»O, tole, ti punčara, bo boleče!

*Ukažem, vrata vam, da se zaprite
in jo na kosa dva razpolovite!«*

Niso ubogati več vrata voljna.

*»Prinesla zame si zdravila oljna,
namazan je zapah, tečají tudi.*

Le pojdi skoz, zaman se starka trudi.«

*Že je pri mostu, kí se več ne maje,
spet sliši starke, kí ukaze daje:*

*»Tí zadnji si, kí jo lahko uničí,
ko nate stopí, zruši se pri príci.*

*Na sredo jarka naj v globino pade,
na ostre skale med modrase, gade.«*

A starke zlobne most sploh ne posluša.

»Tí mala deklica si zlata duša.

*Tí si popravila me in rešila,
da ni me vrgla v brezno teže síla.*

*Ne bom ubogal babnice vreščeče,
le stopí čezme pa veliko sreče!«*

*Kar noge nesejo jo, teče k jamí
in s klíci radostí vse víle zdramí.*

*Strmíjo rojenice, sojenice
osuplo, ko k njím pomolí ročice:*

»Prelepe víle, glejte, tu imate ukradene vam sadeže trí zlate.«

*Víle očem ne morejo verjeti,
ko vidíjo, kaj se v dlaneh jí svetí.*

*Ponudíjo jí, naj postane víla,
če hoče, ples vílinski bo vodíla,
ímela na pretek vílinske hrane,
da le jíh sprejme, z njimi da ostane.*

*Odkíma deklíca in jíh zavrne:
»Paláče spodaj zlate in srebrne
so hládne in preveč bleščíjo,
jaz pa pogrešam svojo domačíjo.*

*Tam v skromní izbí joka moja mama,
ker ní me in ker je predólgo sama.
Ne morem z vami in postatí víla,
res, na svoj dom bí rada se vrníla.«*

*Zamíslíjo se víle, pomolčíjo,
svetleče se očí jíh orosíjo,
potem pa jí prínesejo daríla,
da komaj jíh je revíca nosíla.*

*Pomáhajo v slovo jí bele víle
in kot bí treníl, so se razgubíle.
Prišla Marínka je domov; pred vratí
objela v solzah jo je njena matí.*

*Po vílah jama je ime dobila,
a v njej ne biva več nobena víla;
ostale so le davne govorice
o vílah lepih jame Vilenice.*

